

dr Paulina Sobiesiak-Penszko
ekspertka ds. badań w projekcie
„Lekcja:Enter”, Instytut Spraw
Publicznych

„LEKCJA:ENTER” I CO DALEJ? JAKIE WNIOSKI PŁYNĄ Z DOŚWIADCZEŃ PROJEKTU?

Ostatnie lata przyniosły nieplanowaną rewolucję w cyfryzacji polskiej edukacji. Konieczność pracy szkół przez wiele miesięcy w trybie zdalnym, mobilizacja i zaangażowanie całych społeczności szkolnych w organizację i prowadzenie edukacji z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych na wszystkich poziomach edukacji było sytuacją bez precedensu⁴. Doświadczenie to unaoczniało także zna-

4 Por. m.in. P. Sobiesiak-Penszko, F. Pazderski, *Dyrektorzy do zadań specjalnych – edukacja zdalna w czasach izolacji*, https://lekcjaenter.pl/uploads/RAPORT_Dyrektorzy%20do%20zadan%CC%81%20specjalnych.pdf (dostęp: 25.10.2023).

czenie i potrzebę realizacji inicjatyw skierowanych na podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli i nauczycielek, to oni bowiem odgrywają kluczową rolę w cyfryzacji edukacji, a od ich zaangażowania i działań w tym kierunku bardzo wiele zależy.

Realizowany przez kilka lat projekt „Lekcja:Enter” stanowi ważny wkład w cyfryzację polskiej szkoły. Wynika to nie tylko ze skali i zasięgu jego oddziaływania, ale przede wszystkim skuteczności i efektywności modelu pracy, jaki udało się wypracować w toku jego przygotowania i realizacji. A ocenić je można m.in. dzięki badaniom i ewaluacji, w ramach których na bieżąco mieliśmy możliwość przyglądania się zarówno temu, jak zmieniają się kompetencje kadry nauczycielskiej, jak i wyzwaniom szkół, które próbują wdrażać i wykorzystywać technologie w swojej pracy.

Z badań na grupie ponad 65 tys. nauczycielek i nauczycieli przystępujących do projektu „Lekcja:Enter” wynika, że posiadają oni podstawowe kompetencje cyfrowe. Zdecydowana większość obsługuje komputery, smartfony, korzysta z internetu i poczty e-mailowej, przegląda i wyszukuje treści online potrzebne także w celach edukacyjnych oraz umie przygotować prezentacje. Czy to wystarczy?

Niestety nie. Cyfrowa rzeczywistość, w której funkcjonujemy i która zmienia wszystkie dziedziny naszego życia, wymaga też zmian w edukacji. Nawet jeśli myślimy o tradycyjnym modelu pracy z uczniami w roli wyłącznie odbiorców treści przekazywanych przez nauczycielkę/nauczyciela, kiedy technologie są zamiennikiem tradycyjnych narzędzi analogowych, nie zmieniają metody pracy z uczniami i nie muszą ich angażować, znajomość obsługi komputera i wybranych programów, to za mało. Tym bardziej jeśli celem jest pójście o krok dalej – integrowanie technologii z procesem nauczania, aktywizacja uczniów, rozwijanie ich kompetencji kluczowych i przekrojowych, takich jak na przykład umiejętność pracy zespołowej. Kluczowe staje się m.in. krytyczne korzystanie z informacji, umiejętność tworzenia treści cyfrowych i wykorzystanie metod umożliwiających pracę projektową, współpracę z uczniami czy

angażowanie ich na różne sposoby. Ten obszar kompetencji cyfrowych nauczycielek i nauczycieli pozostaje na niewystarczającym poziomie. Ponad 70% uczestniczek i uczestników projektu „Lekcja:Enter” przed przystąpieniem do niego nie znało lub nigdy nie stosowało w pracy metody projektów uczniowskich z wykorzystaniem TIK czy oprogramowania umożliwiającego współpracę z innymi osobami z wykorzystaniem wspólnych zasobów. 85% nie korzystało z metody odwróconej lekcji lub nie znało jej, 96% nie znało narzędzi do pracy projektowej, a 45% nigdy nie wykorzystywało technologii w celu umożliwienia uczniom i uczniom współpracy między sobą w szkole lub poza nią.

Czy udział w projekcie „Lekcja:Enter” to zmienić?

Badanie przeprowadzone wśród nauczycielek i nauczycieli co najmniej pół roku po zakończeniu udziału w projekcie wskazuje istotne statystycznie zmiany w większości badanych wymiarów kompetencji cyfrowych, w tym także tych dotyczących aktywnego i włączającego uczniów wykorzystania technologii. 95% uczestniczek i uczestników projektu potrafi przygotować lekcje wymagające od uczennic i uczniów korzystania z TIK (przed szkoleniami grupa ta stanowiła 58%), 80% umie współpracować z innymi z użyciem wspólnych zasobów (przed szkoleniami było to 27%), 84% wie, jak utworzyć i przeprowadzić ankietę lub quiz (wcześniej 28%), a 65% – jak korzystać z platform e-learningowych (przed szkoleniami 26%). Ponadto 88% respondentek i respondentów zna metodę WebQuest, w tym 36% stosowało ją na niektórych lekcjach po zakończeniu udziału w projekcie, a 94% wie, czym jest metoda projektów uczniowskich z wykorzystaniem TIK, w tym aż 68% znalazło dla niej zastosowanie w codziennej pracy po projekcie. To tylko niektóre przykłady. Analogiczne pozytywne zmiany zaobserwowano także w innych obszarach dotyczących m.in. wykorzystania technologii do wspierania współpracy uczniów między sobą czy zwiększenia w szkołach znaczenia tematu bezpieczeństwa w sieci i odpowiedniego reagowania na zagrożenia w tym

obszarze. W części placówek, które uczestniczyły w „Lekcja:Enter”, zmienił się również stosunek do wykorzystywania przez uczniów własnych telefonów lub smartfonów – pozwolono na ich używanie w celach edukacyjnych.

Zmiana dotycząca wykorzystania technologii przez nauczycielki i nauczycieli uczestniczących w projekcie jest więc wielowymiarowa, co dowodzi efektywności prowadzonych działań i wypracowanego modelu wsparcia. Bez wątpienia przedsięwzięcie należy kontynuować, ale potrzebne są także działania ukierunkowane bardziej na poziom szkół i systemowe wsparcie ich cyfryzacji.

Z badań poświęconych wykorzystaniu technologii w placówkach uczestniczących w projekcie już po pandemii⁵ wynika, że nadal największy wpływ na wykorzystanie rozwiązań cyfrowych ma nastawienie, chęci i umiejętności poszczególnych nauczycielek i nauczycieli, a nie strategiczne decyzje na poziomie szkół. Wiele z nich nie wprowadziło dotąd całościowych rozwiązań dotyczących wdrażania i korzystania z TIK, a tam, gdzie istnieją, mają charakter wybiórczy. Część osób zarządzających szkołami oraz nauczycielek i nauczycieli nie jest też przekonanych do korzyści płynących z cyfryzacji. Wciąż istnieje lęk przed technologią lub obawy związane z jej stosowaniem w edukacji. Szkołom brakuje także pomysłów, jak wykorzystywać TIK i zintegrować je z procesem nauczania.

Nierozwiązane pozostają ponadto inne, bardziej podstawowe problemy, wśród których można wymienić m.in. niewystarczającą jakość sieci internetowych, niską przepustowość łączy czy przestarzały i niedostosowany do potrzeb sprzęt. Brakuje środków na pokrycie kosztów jego eksploatacji i zatrudnienie osób, które mogłyby administrować TIK w całej szkole.

5 Por. P. Sobiesiak-Penszko, *Dalej niż zdalne. Edukacja z TIK po pandemii*, <https://lekcjaenter.pl/baza-wiedzy/post/dalejnizzdalne> (dostęp: 25.10.2023).

Wszystko to sprawia, że uruchomiony w ostatnich latach potencjał cyfrowy szkół nie jest w pełni wykorzystywany. Aby go nie utracić, a szkoły mogły w pełni wykorzystać możliwości, jakie daje cyfryzacja z korzyścią dla wszystkich uczniów i jakości edukacji w Polsce, potrzebne jest dalsze systemowe wsparcie tego procesu na różnych poziomach. „Lekcja:Enter” to projekt, który pokazuje, jak skutecznie realizować takie działania. Warto to doświadczenie wykorzystać.

